

Oponentský posudek na disertační práci Mgr. Ladislavy Valáškové:
Farmacie v Českých zemích v letech 1929-1938/9

Prostudoval jsem výše uvedenou disertační práci, která byla vypracována na základě studia farmaceutických periodik, zejména Věstníku Svazu československého lékárnictva, a dále studia archivních pramenů, nacházejících se v Českém farmaceutickém muzeu v Kuksu. Autorka se v ní zaměřila na některá doposud nezpracovaná témata z tohoto období, jak bude podrobněji uvedeno dále. Práce obsahuje celkem 340 stran, z toho 254 stran textu a v samostatné příloze 84 kopií dobových dokumentů, týkajících se zpracované problematiky. Kromě toho je textová část doplněna devadesáti vyobrazeními.

Na začátku práce je stručně popsána metodika zpracování a dále je problematika rozdělena do čtyř kapitol. První má pět částí a zabývá se terminologií, druhy lékáren, jejich zařízením, personálem a dalšími problémy, spojenými s provozem lékáren.

Samostatné kapitoly pojednávají o vztahu k nemocenským pojišťovnám, o farmaceutické kontrole a poslední je věnována biografii. Ke každé kapitole je přiřazen seznam použité literatury a pramenů (celkem 302 položek). Tento celek (bez obsahu a úvodu) čítá 248 stran. Poté následuje závěrečné shrnutí a seznam zkratk. Ve druhém svazku jsou reprodukovány výše zmíněné vybrané dokumenty.

V první kapitole (str. 3-129) autorka popsala poměry v tehdejší lékárenství. Správně vystihla, že největší překážkou v řešení projednávaných problémů (např. platební, služební odznak, udílení nových koncesí) byly rozdílné zájmy majitelů lékáren a kondicinujících (zaměstnaných) lékárníků a z těchto antagonismů vyplývající neshody. Proto také označila jednotný postup při získávání objektu pro Lékárnický dům za výjimečný. Dále upozornila na rozdílné podmínky pro činnost venkovských a městských (zejména pražských) lékáren. Ve sledovaném údobí rovněž pokračoval dlouhodobý spor lékárníků s drogisty, kteří se chtěli domoci práva na výdej léčiv a léčivých přípravků. Opakované projednávání tzv. drogistického zákona nebylo za 2. republiky dokončeno.

Druhá kapitola (str. 130-185) pojednává o vztahu lékárenství a nemocenských pojišťoven. Úvod této kapitoly hluboko přesahuje do minulosti a poté je pozornost zaměřena na vývoj jednání o paragrafu 156 vládního nařízení 112/1934 Sb. To souviselo s novelizací zákona o sociálním pojištění a zmíněný paragraf umožnil nemocenským pojišťovnám vydávat pacientům léčivé přípravky. Proti tomu lékárníci dlouhou dobu protestovali, ale s malým úspěchem. Součástí této kapitoly je i zřízení ústavní lékárny „Život“ a projekt továrny na léčiva „Pharmapo“.

Třetí kapitola (str. 186-225) se zabývá farmaceutickou kontrolou. Kromě kontroly lékáren, jejímž základem byly tzv. vizitace, je tu zařazena i kontrola u výrobců a kontrolní instituce: Státní zdravotní ústav (zajišťoval biologickou kontrolu účinnosti např. imunopreparátů, vitaminů a hormonů), Ústav pro zkoumání léčiv (kromě chemických rozborů prováděl i další hodnocení) a byla k nim přiřazena i nevládní společnost „Experta“, zaměřená na komplexní hodnocení léčiv. Chtěl bych vyzdvihnout zejména pasáž o této společnosti, jejíž idea patří k našim prioritám a přitom jí prakticky doposud nebyla věnována pozornost.

Čtvrtá kapitola (str. 220-248) je věnována biografii třiceti vybraných osobností, které jsou uvedeny v předchozím textu. Z toho je 21 farmaceutů (včetně vysokoškolských profesorů) a šest lékařů (ti v souvislosti s Ústavem pro zkoumání léčiv a společností Experta).

Na závěr shrnula autorka nejdůležitější skutečnosti, které při svém výzkumu zjistila.

Disertační práce soustředila hodnotný materiál, který může být dále využit v publikacích, výuce, přednáškách a výstavách.

K textu práce mám několik poznámek, které by mohly (kromě oprav překlepů) vést k jeho úpravě pro tisk:

1/ na str. 14 chybí v 3. ř. část věty,

- 2/ na str. 22 by se mělo v popisu obr. 12 doplnit : „... a jiných léčiv (Pulpa, Oleum)“ ,
- 3/ na str. 33 uprostřed je třeba doplnit Podkarpatskou Rus,
- 4/ na str. 34 v 3. ř. místo drog uvést léčivých a pomocných látek a léčivých přípravků, tamtéž na 7. ř. místo pravost uvést totožnost,
- 5/ na str.41 v 4.ř. zdola místo prostředky uvést přípravky,
- 6/ na str. 136 nejsou víceciferné položky uvedeny jednotně,
- 7/ na str. 187 v 4. ř. místo proběhlo uvést vyšlo,
- 8/ na str. 193 a násl. uvádět jednotně titul Dr. ing. Kohna,
- 9/ na str. 205 se v 3. a 4. ř. opakuje chemickými,
- 10/ na str. 209 ve 4. ř. chybí část věty,
- 11/ na str. 211-213 se opakuje text ze stran 206-208,
- 12/ na str. 216 nemá text v ř. 11 začátek ani konec,
- 13/ na str. 233 v 11. ř. zdola místo váhy uvést hmotnosti,
- 14/ bylo by vhodné vysvětlit názvy některých institucí (např. Respharma, Alchyma), které jsou zmíněny v textu.

Z á v ě r : Předložená disertační práce splňuje požadavky na ni kladené a proto doporučuji její přijetí a v případě úspěšného obhájení udělit titul Ph.D.

V Rožtokách dne 6. února 2008

Dr. Pavel Drábek